

expertisecentrum euthanasie

Rapport inzake de
Jaarrekening 2021

INHOUDSOPGAVE

Pagina

1. Rapport

1.1 Bestuursverslag	1
---------------------	---

2. Jaarrekening

2.1 Balans per 31 december 2021	20
2.2 Staat van baten en lasten over 2021	22
2.3 Vergelijking begrotingscijfers over 2021	23
2.4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	24
2.5 Toelichting op de balans	27
2.6 Toelichting op de staat van baten en lasten	32
2.7 Ondertekening Raad van Bestuur en Raad van Toezicht	35

3. Overige gegevens

3.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	37
---	----

4. Bijlagen

4.1 Recapitulatie consulent euthanasie	39
4.2 Recapitulatie Project (na)scholing beroepsgroepen	40
4.3 Recapitulatie Relatiemanager GGZ	41
4.4 Recapitulatie Deskundigheidsbevordering medewerkers EE	42
4.5 Recapitulatie Begeleider Wetenschappelijk Onderzoek	43

Bestuursverslag Expertisecentrum Euthanasie 2021

De raad van bestuur van Stichting Expertisecentrum Euthanasie biedt hierbij haar jaarrekening aan voor het boekjaar dat geëindigd is op 31 december 2021.

Algemeen

In 2012 is Stichting Levensindekliniek opgericht. Op 4 september 2019 is de naam gewijzigd naar Expertisecentrum Euthanasie. Op 1 oktober 2020 heeft Sonja Kersten het bestuurdersstokje overgenomen van voorganger Steven Pleiter die vanaf de oprichting bij de organisatie betrokken was.

Missie en Visie

De missie van Expertisecentrum Euthanasie is: "Wij maken het mogelijk dat iedereen die een euthanasieverzoek heeft en ondraaglijk en uitzichtloos lijdt, een zorgvuldig onderzoek van dat verzoek krijgt." Daarnaast, en dat is onze visie, vinden wij dat euthanasie in beginsel thuishoort in de behandelrelatie tussen arts en patiënt. Wij bieden artsen advies, praktische ondersteuning en scholing, zodat zij een euthanasieverzoek van hun patiënt zelf kunnen oppakken. Expertisecentrum Euthanasie biedt daarnaast een vangnet voor patiënten die niet bij hun eigen arts terecht kunnen. Met onze kennis leveren wij een bijdrage aan het maatschappelijk debat.

Doelstellingen

Bij voorkeur wordt een euthanasieverzoek onderzocht door de behandelend arts, in zijn vertrouwensrelatie met de patiënt. Als deze arts het wenst kan Expertisecentrum Euthanasie daarbij op maat begeleiding bieden, bijvoorbeeld door het delen van kennis en informatie of het betrekken van een consulent euthanasie.

Expertisecentrum Euthanasie biedt dus ondersteuning aan de medische en verpleegkundige beroepsgroep met kennis en ervaring door middel van (na)scholing, deskundigheidsbevordering, praktische hands-on begeleiding en professionele maar ook emotionele steun. In de praktijk blijkt alsnog dat er situaties zijn, waarin de behandelend arts de euthanasiewens van de patiënt niet (verder) kan onderzoeken. Dan fungeert de euthanasiezorg vanuit Expertisecentrum Euthanasie als 'vangnet'.

Euthanasiezorg maakt Expertisecentrum Euthanasie als zorgorganisatie onderscheidend en relevant binnen de beroepsgroep van artsen en verpleegkundigen. Expertisecentrum Euthanasie is een zorgorganisatie van en voor zorgprofessionals en sluit daarmee zoveel mogelijk aan bij de voorwaarden voor zorginstellingen zoals omschreven in Wet toelating zorginstellingen (Wtzi). Expertisecentrum Euthanasie heeft echter geen toelating als zorginstelling volgens de Wtzi. Wel valt Expertisecentrum Euthanasie onder de nieuwe Wtza en zal moeten voldoen aan de voorwaarden die in deze wet gesteld worden.

Expertisecentrum Euthanasie is voorts een partner voor betrokken stakeholders en kan op deze wijze invloed uitoefenen in de maatschappelijke context. Door te signaleren en te informeren op basis van eigen specialistische kennis en ervaring ten aanzien van euthanasiezorg en door aan te sluiten bij de behoefte van stakeholders, brengt Expertisecentrum Euthanasie een onderbouwde boodschap.

Binnen Expertisecentrum Euthanasie werken we aan vier essentiële onderwerpen:

1. Euthanasieverzoeken worden merendeels binnen de behandelrelatie tussen arts en patiënt opgepakt. Wij bieden daarbij advies, praktische ondersteuning en scholing aan artsen en verpleegkundigen in Nederland.
2. Wij bieden zorgvuldige en zorgzame euthanasiezorg voor mensen die niet bij hun eigen arts terecht kunnen en voeren het verzoek uit als dit voldoet aan de wettelijke zorgvuldigheidseisen.
3. Wij voeden het maatschappelijk debat met betrekking tot euthanasiezorg en gaan (daarvoor) samenwerkingsrelaties aan en onderhouden deze goed en
4. Wij vergroten en delen onze kennis over euthanasie op basis van eigen expertise en wetenschappelijk onderzoek.

Hiertoe zijn drie afdelingen binnen Expertisecentrum Euthanasie ingericht, te weten:

- Consultatie & Opleiding
- Patiëntenzorg
- Communicatie & Samenwerking

Daarnaast kent Expertisecentrum Euthanasie enkele staffuncties, zoals bijvoorbeeld kwaliteit en veiligheid, wetenschappelijk onderzoek, financiën, personeel en organisatie.

2021: opnieuw een bijzonder jaar

Daar waar de wereld, en dus ook Expertisecentrum Euthanasie, in 2020 werd overvallen door de coronapandemie, met alle gevolgen van dien, is ook 2021 opnieuw een bijzonder jaar te noemen. In 2020 moest Expertisecentrum Euthanasie noodgedwongen gedurende meerdere weken de deuren sluiten voor zorgvragers. Een ongelofelijk pijnlijk en impactvol besluit, waarvan we onszelf en onze hulpvragers, patiënten en artsen, beloofden alles op alles in het werk te stellen om dat in 2021 niet meer als noodmaatregel te hoeven afkondigen. Dat is gelukt, maar niet zonder slag of stoot. De COVID19 pandemie en de maatregelen die werden getroffen om deze te beteugelen, hebben onze maatschappij veranderd en heeft opnieuw ons werk diep geraakt. Levensinzorg vraagt nabijheid. Terwijl afstand de nieuwe norm werd. Euthanasiezorg vraagt verbinding, dat werd bemoeilijkt door het geen handen mogen geven, door bezoekersbeperkingen, door een mondkapjesplicht. We zijn in 2021 altijd hulp blijven bieden, iedere dag opnieuw. Zowel aan zorgprofessionals als aan patiënten en naasten, altijd met aandacht voor ieders veiligheid.

De vraag naar euthanasiezorg nam toe. In de zomermaanden werden we overweldigd door toenemende aantallen hulpverzoeken. Heel veel huisartsen verwezen hun patiënten naar ons door, omdat ze zelf niet de mogelijkheid hadden een euthanasieverzoek op te pakken door enorme drukte in de huisartsenpraktijk, vooral door de uitgestelde zorg die moest worden ingehaald. Later in het jaar kwamen er veel doorverwijzingen vanwege uitval van personeel in de reguliere zorg, door toenemende aantallen coronabesmettingen. Een toenemende vraag dus. Met aan onze kant een kleiner aanbod. Want ook onze collega's vielen uit, door coronaklachten, quarantaines en helaas ook door werkdruk. Veel collega's hebben een (hoofd) dienstbetrekking naast hun werk voor Expertisecentrum Euthanasie en hadden zelf hun handen vol aan de reguliere zorg. Daardoor waren zij minder inzetbaar voor EE. En hoewel we het ons in 2020 amper konden voorstellen, ging Nederland ook in 2021 meermaals in lockdown, waardoor we veel minder huisbezoeken konden afleggen, reisbewegingen sterk werden ingeperkt, het kantoor van Expertisecentrum Euthanasie weer

dichtging en kantoorcollega's (bijna) allemaal vanuit huis moesten werken. Het kan, dat hebben we bewezen, maar het heeft veel creativiteit, professionaliteit en uithoudingsvermogen gevergd van al onze collega's.

De disbalans tussen vraag en aanbod resulteerde in wachtlijsten. Voor zowel mensen die zich tot ons wendden op basis van psychisch lijden als mensen die aan een lichamelijke aandoening lijdten. Moeten wachten op een team wat jouw meest existentiële verzoek in behandeling kan nemen is bijna onverteerbaar voor patiënten, maar heeft ook een enorme impact op onze collega's. Zij zetten iedere dag alles op alles om zoveel mogelijk mensen te kunnen helpen en het is schrijnend dat dat niet direct lukt. Alsnog, en dat maakt trots, hebben we het afgelopen jaar toch veel mensen, die zich in nood tot ons wendden, kunnen helpen.

Feiten & cijfers

In 2021 ontving Expertisecentrum Euthanasie 3689 hulpvragen. Dit is een stijging ten opzichte van 2020, toen er 2901 hulpvragers zich tot Expertisecentrum Euthanasie hebben gewend en ook een stijging ten opzichte van 2019 (3122 hulpvragers). De stijging is 27% ten opzichte van 2020 en 18% ten opzichte van 2019. De daling van 2020 (en daarmee de grote stijging in 2021 ten opzichte van 2020) is volledig te wijten aan de patiëntenstop die is ingesteld bij Expertisecentrum Euthanasie in het voorjaar van 2020 vanwege de COVID19 pandemie.

In 2021 was er sprake van gemiddeld zo'n 307 hulpvragen per maand, met een hele grote piek in de zomermaanden. Ter vergelijking, in 2020 was er sprake van gemiddeld 242 hulpvragen en in 2019 van 260 hulpvragen. Eerder zag je in in 2018 en 2017 gemiddeldes van 213 en 207. De aantallen hulpvragen stijgen hard.

Het aantal gehonoreerde verzoeken bedroeg in 2021 1117. In 2020 en 2019 lagen die aantallen nog rond de 900. We zien dus een stijging ten opzichte van 2020 van 24%, ook weer verklaarbaar door de patiëntenstop in 2020. Als we kijken naar het % gehonoreerde verzoeken ten opzichte van het aantal hulpvragen zien we dat dat rond de 30% blijft.

Zorgvuldig

Alle in 2021 van Regionale Toetsingscommissies Euthanasie ontvangen oordelen van Expertisecentrum Euthanasie kregen het 'stempel' aan alle zorgvuldigheidseisen voldaan. Dit betekent dat alle gehonoreerde verzoeken van 2020 en het deel uit 2021 dat reeds getoetst is door de RTE als 'zorgvuldig' beoordeeld werden. We zien dat de RTE's regelmatig om een mondelinge of schriftelijke toelichting vragen bij een van onze collega's, vanwege de complexiteit van de casuïstiek.

Zorgzaam

Voor de afdeling patiëntenzorg blijft de eerste prioriteit om op een zorgvuldige en zorgzame wijze zorg te verlenen aan onze hulpvragers. En dat was soms best lastig, gezien de COVID19 maatregelen en de disbalans tussen vraag en aanbod. Belangrijk uitgangspunt was en is dat onze artsen en verpleegkundigen zelf kunnen aangeven of zij beschikbaar zijn voor ambulante werk. De uitdagingen waren en zijn groot, niet alleen voor de psychiatrische casuïstiek, maar ook voor de somatische casuïstiek.

In 2021 is er opnieuw gecommuniceerd dat de wachtlijst voor psychiatrie twee jaar is. Dat is onwenselijk en onacceptabel. Naast de wervingscampagne voor extra psychiaters, is in 2021 ook een relatiebeheerder gestart bij Expertisecentrum Euthanasie (gefinancierd door de

Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie) die contacten legt met GGZ instellingen. Samen met een van onze psychiaters, bespreekt zij de mogelijkheden, wensen en uitdagingen voor instellingen om zelf het beoordelen van euthanasieverzoeken van patiënten op te pakken. Dat is vanuit het perspectief van patiënten de beste optie. We zien daarnaast dat huisartsen, al dan niet met begeleiding van onze consulent, vaker psychiatrische patiënten begeleiden in hun euthanasiewens.

Daarnaast voeren we gesprekken met de beroepsvereniging NvVP en met de branchevereniging De Nederlandse GGZ en met het ministerie van VWS. En optimaliseren wij onze processen om de wachttijd voor patiënten te helpen verminderen. In 2021 hebben een aantal psychiaters Expertisecentrum Euthanasie verlaten, maar is er ook een psychiater bijgekomen.

De regiomanagers faciliteren de ambulante collega's bij het uitvoeren van hun werk, de medisch managers staan inhoudelijk paraat, de casemanagers verdelen en volgen het werk en staan patiënten en naasten te woord en de medische administratie verwerkt alle aanvragen. Het is een behoorlijk geoliede 'machine'. Echter, zoals gezegd, een aantal organisatieprocessen verdient optimalisatie en transparantie. Zo hebben we de telefonische bereikbaarheid verbeterd en spelen ambulante collega's een actievere rol bij het oppakken van een verzoek (proces toewijzen team).

Consulenten

Het aantal trajecten consulenten euthanasie kende in 2021 opnieuw een stijging. 395 keer is een consulent euthanasie betrokken bij een traject door de reguliere behandelaar, ten opzichte van 309 keer in 2020. Een toename van 28%. De meeste consulten kwamen van huisartsen (300). Daarnaast riepen 22 psychiaters een consult in, in 2020 waren dat er dertig, in 2019 vijf. Ondanks de lichte daling ten opzichte van 2020, stemt dit gegeven ons optimistisch, omdat het aansluit bij de waarneming dat ieder jaar meer psychiaters een euthanasieverzoek zelf lijken te willen onderzoeken. 53 keer vroeg een specialist ouderengeneeskunde om een consulent euthanasie. De belangrijkste redenen voor het inschakelen van een consulent zijn complexiteit, advies en hulp bij de eerste keer dat een arts te maken krijgt met een euthanasieverzoek. Ook zien we vragen met betrekking tot dossiervorming en de uitvoering.

In oktober 2021 brachten wij het boekje 'U staat er niet alleen voor' uit, met prachtige praktijkvoorbeelden van behandelaren die de hulp van een consulent hebben ingeschakeld. Het werd door veel behandelaren zeer gewaardeerd en heeft de bekendheid van de consulent vooruitgeholpen.

De consulent Euthanasie wordt (financieel) mogelijk gemaakt door de Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie.

In 2020 heeft Expertisecentrum Euthanasie een telefoonnummer in gebruik genomen met de mogelijkheid voor intercollegiaal overleg. Dit nummer is iedere werkdag bereikbaar van 8.00 tot 18.00 uur. Er wordt veelvuldig gebruik van gemaakt. In 2021 maar liefst 690 keer. Dit nummer is uitsluitend bereikbaar voor artsen en we krijgen feedback dat zij zich vaak snel geholpen weten na contact met onze collega's. Soms kunnen behandelaren vervolgens zelf het euthanasieverzoek oppakken, soms schakelen zij een consulent van EE in, maar ook leidt het verzoek nog met regelmaat tot een hulpvraag bij EE.

Nascholing

Ook in 2021 is er, net als in 2020, amper gebruik gemaakt van ons nascholingsaanbod. De module euthanasie in de praktijk is gedigitaliseerd, met behulp van een subsidie van de Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie.

Communicatie en Samenwerking

Expertisecentrum Euthanasie heeft zich de afgelopen periode gepositioneerd in het zorgveld als een organisatie waar kennis, informatie en expertise rondom euthanasiezorg is gebundeld en wordt gedeeld.

Afgelopen jaar kwam het onderwerp voltooid leven volop in het nieuws als één van de onderwerpen van de kabinetsformatie. In de kantlijn ging het vaak over euthanasie en de euthanasiewet.

Er zijn veel gesprekken gevoerd met relevante stakeholders in ons netwerk: beroepsgenoten, beroepsverenigingen, brancheverenigingen, KNMG, NVVE, VWS, RTE, OM, GGZ instellingen, onderzoekers, en anderen. We verduidelijken onze missie en manier van werken (patiëntenzorg, consulent euthanasie, wetenschappelijk onderzoek) en zoeken nadrukkelijk de samenwerking.

De KNMG heeft een nieuw standpunt uitgebracht over beslissingen rondom het levenseinde. Daarin geven zij een praktische vertaling van de uitspraken in het arrest van de Hoge Raad en de mede daarop gebaseerde euthanasiecode van de RTE. KNMG wijdt een apart hoofdstuk aan euthanasie bij dementie en biedt daarbij handvatten voor de praktijk. Expertisecentrum Euthanasie heeft een inhoudelijke bijdrage mogen leveren aan de realisatie van het standpunt.

Wetenschappelijk onderzoek

De Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie maken het via een begeleider wetenschappelijk onderzoek mogelijk dat de unieke data van expertisecentrum euthanasie leiden tot meer kennis en informatie. Verschillende onderzoeken hebben gelopen of zijn gestart in 2021. Door COVID19 zijn veel (publicaties van) onderzoeken vertraagd, maar er is wel een wetenschappelijk artikel gepubliceerd over de situatie van patiënten na een afwijzing bij EE ("wish for euthanasia persists for at least one year after the request was declined by Euthanasia Expertise Center." door Caroline van den Ende, Eveline Bunge en Suzanne van de Vathorst.

Huisvesting

Op basis van een diepgaand onderzoek is besloten in 2021 om de kantoorwerkzaamheden volledig vanuit de locatie in Den Haag te gaan laten plaatsvinden. Hiertoe werd met de verhuurder aan de Eisenhowerlaan in Den Haag een contract gesloten met uitbreiding van de huidige locatie met de benedenverdieping van het belendende pand. De locatie is verbouwd zodat het een ontmoetingsplek is geworden voor collega's, waar gewerkt kan worden in groepen of alleen, live of digitaal of hybride. Het verplicht en toch optimaal kunnen thuiswerken is volledig gefaciliteerd door de Raad van Bestuur, met financiële steun van de Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie. De Vrienden hebben ook een bijdrage geleverd aan de flexibilisering van werkplekken.

Juridische structuur

Stichting Expertisecentrum Euthanasie is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 53895819. Het vestigingsadres is: Eisenhowerlaan 104, 2517 KL Den Haag. Naast dit adres gebruikt onze organisatie sinds augustus 2019 ook kantoren aan het Herculesplein 16, 3584 AA Utrecht.

De raad van bestuur van Stichting Expertisecentrum Euthanasie bestaat uit één bestuurder: mevrouw S.M.C. Kersten-Kerstens. De Raad van Bestuur had in 2021 geen nevenactiviteiten.

GOVERNANCE

Raad van toezicht

Sinds 2017 wordt voor het besturen van de stichting het bestuursmodel met een raad van bestuur en raad van toezicht gehanteerd. De Governancecode Zorg (2017) is van toepassing.

Bij het uitvoeren van zijn toezichthoudende, adviserende en werkgeverstaken staan voor de raad van toezicht het belang van de patiënt en (financiële) continuïteit van de zorgverlening centraal. Als nadere uitwerking van de statuten hanteert de raad van toezicht het 'Reglement raad van toezicht'.

De leden van de raad van toezicht ontvingen in 2021 geen beloning voor hun werkzaamheden. Onkosten werden vergoed.

De leden van de raad van toezicht hebben geen nevenfuncties die conflicteren met hun lidmaatschap van de raad van toezicht van Stichting Expertisecentrum Euthanasie.

De raad van toezicht hecht groot belang aan het onderhouden van goede contacten met medewerkers. In vergaderingen van de raad van toezicht werd meermaals een van de collega's betrokken. Leden van de raad van toezicht hebben in 2021 deelgenomen aan een digitale studiedag.

Door de COVID19 maatregelen heeft de RvT het eigen functioneren niet kunnen evalueren in 2021.

De raad van toezicht vergaderde in 2021 zes keer met de bestuurder. Deze vergaderingen worden jaarlijks gepland en opgenomen in een jaarplanning. Een vertegenwoordiging van de raad van toezicht woonde tweemaal een overlegvergadering tussen bestuurder en de ondernemingsraad bij. In dit artikel 24-overleg (Wet op de ondernemingsraden) werd de algemene gang van zaken van de organisatie besproken.

In de vergadering van de raad van toezicht met de raad van bestuur zijn in 2021 de volgende onderwerpen aan de orde geweest:

- Goedkeuring jaarstukken 2020
- Goedkeuring begroting 2022
- Goedkeuren meerjarenbeleidsplan 2022-2024
- Jaarplanning 2021
- Aanpak coronacrisisgevolgen voor patiënten, medewerkers en organisatie (financieel, organisatorisch, emotioneel)
- Rapportages op het gebied van zorgverlening en financiën
- Voortgangsrapportages over projecten, o.a. MC-EPD, MDO en ICT
- Onderwerpen betreffende personeel en organisatie en de ondernemingsraad, o.a. Wet DBA
- Beslisdocument drukte in relatie tot formatieve capaciteit
- Eerste resultaten Medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO)
- De stand van zaken rond huisvesting Den Haag en Utrecht
- Overleg met het bestuur van Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie
- Afscheid voormalig bestuurder Steven Pleiter
- Vaststellen Visie op toezicht
- Besluit tot benoeming nieuw lid RvT (financiën)
- Deskundigheidsbevordering RvT

- Statutenwijziging EE en VVEE
- Vaststelling conflictregeling
- Bezoldiging RvT
- Vaststelling Reglement commissie kwaliteit en veiligheid
- Instellen klachtenonderzoekscommissie / aanpassing klachtenregeling
- Stand van zaken AVG
- Veiligheids- en risicomanagement
- Dialoogsessie Euthanasiecode
- Wetenschappelijk onderzoek
- Stand van zaken leden en terugkoppeling verkenning toekomst Adviesraad
- Casuïstiek stand van zaken RTE, OM, IGJ

Commissies van de raad van toezicht

De auditcommissie vergaderde in 2020 viermaal met de raad van bestuur en de manager Financiën, Planning & Control. Er werd onder andere over de volgende onderwerpen gesproken:

- Jaarrekening, in aanwezigheid van de extern accountant
- Financiële halfjaarcijfers en –resultaten;
- Begroting en planning 2021;
- Interimcontrole 2020;
- Financiële verhouding met Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie.

Daarnaast is er een remuneratiecommissie die tweemaal heeft vergaderd met de Raad van Bestuur en is er een Commissie Kwaliteit en Veiligheid die in 2021 is opgestart.

Leden raad van toezicht

De namen en nevenfuncties en het rooster van aftreden van de raad van toezicht (RvT).

Met uitzondering van Dhr. Don zijn alle leden van de RvT aangetreden bij de statutenwijziging op 2 oktober 2017.

Dr. J.N. Schreuder, voorzitter raad van toezicht Stichting Expertisecentrum Euthanasie:

Lid remuneratiecommissie;

- Voorzitter raad van toezicht Zorgaccent;
- Voorzitter raad van toezicht Woonzorg Flevoland;
- Auditor NVZD, accreditatietrajecten bestuurders in de zorg.

M.S.C. Mous, lid raad van toezicht Stichting Expertisecentrum Euthanasie:

Lid auditcommissie; lid remuneratiecommissie;

Dr. F.J.H. Don, lid raad van toezicht Stichting Expertisecentrum Euthanasie

Lid auditcommissie (per 2 oktober 2021);

- Lid Raad van Advies Centraal Bureau voor de Statistiek;
- Voorzitter Raad van Advies ILT-brede risico-analyse (IBRA) bij de Inspectie Leefomgeving en Transport.

Mr. Dr. E. Pans, lid raad van toezicht Stichting Expertisecentrum Euthanasie:

Lid commissie kwaliteit & veiligheid;

- General Counsel GGZ-Ingeest;
- Lid-jurist Regionaal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg te Amsterdam;
- Senior-onderzoeker bij de afdeling Privaatrecht van de Vrije Universiteit Amsterdam;
- Redacteur Tijdschrift voor Gezondheidsrecht;
- Docent gezondheidsrecht bij Grotius Academie, Nijmegen.

drs. J. Schermerhorn RA, lid raad van toezicht Stichting Expertisecentrum Euthanasie:

Lid auditcommissie (tot 02 okt 2021);

- Lid raad van toezicht Stichting React Twente;

drs. P.E. Sutorius, lid raad van toezicht Stichting Expertisecentrum Euthanasie:

Lid commissie kwaliteit & veiligheid;

- Huisarts / SCEN-arts;
- Lid raad van toezicht NVVE;

Naam	Aantreden 1	Aftreden 1	Aantreden 2	Aftreden 2
Bas Schreuder	2-okt-17	2-okt-21	2-okt-21	2-okt-23 (*)
Marijke Mous	2-okt-17	2-okt-21	2-okt-21	2-okt-23 (*)
Esther Pans	2-okt-17	2-okt-21	2-okt-21	2-okt-25 (**)
Jan Schermerhorn	2-okt-17	2-okt-21	X	X
Flip Sutorius	2-okt-17	2-okt-21	2-okt-21	2-okt-25 (**)
Henk Don	2-okt-21	2-okt-25		
Extra lid	2022	2026		

(*) Eenmalig periode van twee jaar om dakpanconstructie te realiseren

(**) Eenmalig periode van drie jaar om dakpanconstructie te realiseren.

Adviesraad

De raad van bestuur ontvangt gevraagd en ongevraagd advies van een adviesraad, samengesteld uit leden met een maatschappelijk en/of wetenschappelijk relevante achtergrond. De adviesraad kwam in 2021 drie maal bij elkaar met de raad van bestuur, waarvan eenmaal in aanwezigheid van de raad van toezicht. De adviesraad besprak onder andere de volgende onderwerpen:

- Vervullen vacature adviesraad
- Vaststelling reglement adviesraad
- Ontwikkelingen RTE, CTG, OM, IGJ
- Ontwikkelingen rond patiëntenzorg en financiën (op hoofdlijnen)
- Toekomst Adviesraad
- Wetenschappelijk onderzoek
- Vaststelling rooster van aftreden
- Samenwerking relevante partijen
- Kennisbank

In 2021 bestond de adviesraad uit de volgende leden:

- drs. A. Baars
- L. Bohlmeijer (tot 1 juli 2021)
- drs. L. van Dalen (tot 2 juni 2021)
- S.M.J.G. Gesthuizen (voorzitter)
- prof. dr. A.C. Nieuwenhuijzen Kruseman
- dr. D.J.B. Ringoir
- prof. dr. M.A. Verkerk (tot 1 juli 2021)
- Mr. R.J. van Eenennaam

Ondernemingsraad

In 2018 is de ondernemingsraad van Expertisecentrum Euthanasie in functie getreden. De ondernemingsraad bestaat uit zeven leden en heeft in 2019 en 2020 in gelijke samenstelling als in 2018 gefungeerd. Eind 2020 zijn verkiezingen gehouden en in april 2021 is er een nieuwe ondernemingsraad geïnstalleerd. In het tweede deel van het jaar is een nieuwe ambtelijk secretaris actief geworden, ter ondersteuning van de ondernemingsraad. Er heeft vijf keer een overlegvergadering tussen bestuurder en ondernemingsraad plaatsgevonden in 2021. Waarvan twee keer een artikel 24 WOR-overleg waarbij een lid van de raad van toezicht aanwezig was. In deze overleggen zijn de volgende onderwerpen aan de orde geweest:

- Verkiezingen
- Scholing nieuwe OR
- Ontwikkelingen COVID-19, Boostervaccinatie,
- Personeel en Organisatie; Functieboek, WAB, DBA, Evolutiegesprekken, werkgroep tarieven, evaluatie JUR, effecten werkdruk, verzuimanalyse, arbeidsvoorwaarden en salaris, Coronabonus, beleid bij ziekte
- Patiëntenzorg, waaronder wervingscampagne psychiaters,
- Samenwerkingsbeleid
- Resultaten Medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO)
- Samenstelling Kernteam
- Huisvesting
- Financiële rapportages 2021
- Evaluatie ICT-projecten, ervaringen MC EPD en AFAS
- Nieuwe Klachtenregeling cliënten
- Gesprekken kernwaarden
- Meerjarenbeleidsplan 2022-2024, Jaarplan 2022, Begroting 2022

Tot en met maart 2021 bestond de ondernemingsraad uit de volgende leden:

- drs. G. Casteelen, arts-psychiater
- D.M.E. Groot, verpleegkundige en casemanager
- C.L. Ruland, verpleegkundige
- drs. R. Verwer, arts, voorzitter
- W.J.S. Vogelaar, medewerker financiële administratie
- drs. P.C.M. van der Weerd, arts
- R.R. Zoomers, verpleegkundige

Na de verkiezingen in april 2021 is de samenstelling van de ondernemingsraad als volgt:

- C. Pel, arts, voorzitter,
- C.L. Ruland, verpleegkundige, plv. voorzitter
- P. van der Weerd, arts, lid
- R. Zoomers, verpleegkundige, lid
- K. van den Hondel, arts, lid
- C. de Keijzer, verpleegkundige, lid
- L. Comvalius, medische administratie (april-mei 2021)
- H. Stenveld, arts en medisch manager, lid (vanaf mei 2021)

Verwantenraad

Het instellen van een cliëntenraad (in de zin van de Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen) zou al eerder worden gerealiseerd, maar dit is vanwege de COVID19 pandemie en de daarmee gepaard gaande urgenties op andere vlakken nog niet gerealiseerd. Omdat het begrip “cliënt” voor Expertisecentrum Euthanasie een bijzonder lading heeft kiezen wij ervoor om een “verwantenraad” in te richten, die zal bestaan uit verwanten in de zin van naasten of verwanten aan ons gedachtengoed. Het inrichten van een dergelijke raad wordt in 2022 alsnog opgepakt.

Organisatiestructuur/medewerkers

Ons motto is zorgvuldig en zorgzaam. Andere belangrijke kernwaarden zijn betrokken, verbindend, professioneel en toetsbaar.

Iedere maand wenden zo'n 300 personen zich tot ons die aangeven ondraaglijk en uitzichtloos te lijden. Wij nemen alle vragen serieus en onderzoeken per aanvraag de mogelijkheden. Binnen de organisatie zijn er 3 afdelingen (patiëntenzorg, consultatie en opleiding en communicatie en samenwerking) en daarnaast zijn er enkele staffuncties. Alle medewerkers weten wat er van hen verwacht wordt, zij nemen daarin verantwoordelijkheid en voeren hun werkzaamheden professioneel uit. De Raad van Bestuur faciliteert de collega's om te blijven leren en verbeteren, hecht een groot belang aan de kernwaarden en geeft daarbij richting, door soms te sturen en meestal te stimuleren, door samenwerkingsrelaties aan te gaan en te onderhouden en door processen te optimaliseren. De Raad van Bestuur is eindverantwoordelijk voor de organisatie. De Raad van Toezicht bewaakt het functioneren van de Raad van Bestuur en daarmee het behalen van de doelstellingen.

Kwaliteit staat hoog in het vaandel en vraagt continu aandacht, zeker vanwege de toegenomen drukte. We zetten verschillende instrumenten in om de deskundigheid van collega's te bevorderen. Iedere zorgverlener (artsen en verpleegkundigen in onze ambulante teams) krijgt een starttraining van vier dagen die met goed gevolg moeten worden afgerond voordat hij/zij in dienst treedt. Daarnaast zijn er jaarlijks twee studiedagen en vier intervisiebijeenkomsten, al dan niet digitaal. Sinds 2019 wordt er ook gewerkt aan deskundigheidsbevordering voor collega's in ondersteunende functies.

Op 31 december 2021 waren er voor Expertisecentrum Euthanasie 165 medewerkers werkzaam. Onder hen waren 78 artsen en 66 verpleegkundigen actief in onze ambulante teams binnen de afdeling patiëntenzorg. Het werk in de ambulante teams wordt in deeltijd uitgevoerd (acht tot vierentwintig uur per week). Van de 165 medewerkers zijn er 21 met 2 of meer dienstverbanden bij Expertisecentrum Euthanasie, bijvoorbeeld ambulant verpleegkundige en casemanager, of ambulant arts en medisch managers, of ambulant verpleegkundige en consulent. In 2021 waren er 7 verpleegkundigen en 8 artsen werkzaam als consulent euthanasie. Het totaal aantal FTE's was gemiddeld 68,3. Het ziekteverzuim in 2021 bedroeg 4,9%.

Expertisecentrum Euthanasie wordt vanuit het bureau in Den Haag ondersteund en aangestuurd, door:

- Raad van bestuur
- Patiëntenzorg:
  - Manager Patiëntenzorg
  - Regiomanagers
  - Medisch managers
  - Medische administratie
  - Casemanagers

N.B. De medisch managers en casemanagers die op kantoor werken maken ook deel uit van de ambulante teams.

- Communicatie en samenwerking:
  - Manager Communicatie & samenwerking
  - Communicatieadviseur, persvoorlichter en woordvoerder
  - Coördinator vrienden, nascholing en informatiedienst
  - Relatiebeheerder
- Consultatie & opleiding
  - Manager consultatie & opleiding
  - Consulente euthanasie
  - Docenten
- Staffuncties:
  - Bestuurssecretaris
  - Personeel & organisatie
  - Office manager en management assistent
  - Financiën
  - Adviseur Kwaliteit & veiligheid
  - Vertrouwenspersoon, klachtenfunctionaris
  - Begeleider wetenschappelijk onderzoek

Kwaliteit en veiligheid

Reeds in 2019 werd de organisatie uitgebreid met een adviseur kwaliteit en veiligheid om ons beleid op dit gebied verder vorm te geven. Het gevolg is dat er beleid wordt gemaakt en geborgd op (onder andere) de volgende punten:

- Veilig incidenten melden
- Privacy van patiënten en medewerkers, met name in IT systemen
- Risicobeheersing (risicoregister)
- Kennisoverdracht

Klachtenprocedure

Patiënten die niet tevreden zijn over het contact met Expertisecentrum Euthanasie, kunnen gebruik maken van de klachtenprocedure. De procedure is zowel bedoeld om de klager recht te doen, als om de kwaliteit van de zorgverlening te verbeteren. We streven naar een goede relatie met de klager. Indien nodig probeert Expertisecentrum Euthanasie om deze te verbeteren en indien mogelijk te herstellen. De klachtenprocedure voldoet aan de eisen die gesteld worden in de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz). In 2022 zal een nieuwe klachtenregeling in gebruik genomen gaan worden, de ondernemingsraad heeft daar positief in geadviseerd eind 2021.

FINANCIEEL

Omzet en resultaten

In 2021 zijn we uitgekomen op zo'n 3.689 hulpvragen en is 1.117 keer euthanasie uitgevoerd. We zien een omzetrealisatie van € 10.508.030, ten opzichte van een begroting van € 9.559.325.

De declaraties aan zorgverzekeraars zijn, door het hoger aantal hulpvragen zo'n € 960.000 hoger dan begroot.

Qua kosten vallen ten opzichte van de begroting vooral de stijging in de salariskosten voor medewerkers met een arbeidsovereenkomst en de daling van de kosten voor inhuur op. De daling van de inhuur is het gevolg van het beleid dat erop gericht is te voldoen aan de WAB en DBA-regelgeving. Dit heeft ertoe geleid dat meer collega's in dienst zijn gekomen.

De stijging van de kosten voor medewerkers met een arbeidsovereenkomst is het gevolg van drie zaken: ten eerste is dit een direct gevolg van het stijgende aantal hulpvragen. Daarnaast is in december een eenmalige uitkering gedaan aan alle medewerkers als blijk van waardering voor het werk in de moeilijke COVID19-periode. Dit heeft zo'n € 200.000 gekost. Als derde reden kan gegeven worden dat door een aanpassing in de salarissystematiek die tot doel had het salarisjaar gelijk te trekken met het kalenderjaar er in 2021 een extra salarisbetaling heeft plaatsgevonden. Deze bedroeg ongeveer € 250.000 die separaat in de verlies en winstrekening is weergegeven om het resultaat te normaliseren.

In 2021 is er veel geïnvesteerd in huisvesting en ICT. Dit was voornamelijk om hybride werken mogelijk te maken. De verwachting is dat ook na COVID19 het regelmatig thuiswerken naast het samenwerken op kantoor de norm zal blijven. Deze investeringen hebben geleid tot extra afschrijvingskosten en tot hogere algemene kosten.

Het resultaat van +/- € 222.000 wordt voornamelijk verklaard door:

- Een ontvangen subsidie die dient ter dekking van de afschrijvingskosten van het flexibiliseren van werkplekken in Den Haag. Hier is een bestemmingsreserve van € 173.000 voor opgenomen
- een aanpassing in de salarissystematiek wat eenmalig ongeveer € 250.000 aan extra kosten met zich meebracht.

Daarnaast kan het resultaat als volgt verklaard worden:

- Hogere omzet vanwege het aantal hulpvragen;
- Hogere salariskosten door
  - Het aantal hulpvragen;
  - Een eenmalige uitkering als blijk van waardering tijdens COVID19
- Een naverrekening van totaal € 110.000 op de verzuimverzekering over 2019-2021
- Hogere algemene kosten door ICT-uitgaven
- Lagere huur van externe locaties doordat studiedagen en intervisie deels digitaal moesten plaatsvinden vanwege COVID19

Gedurende het controleproces kwam naar boven dat niet alle premies voor de pensioenen gereserveerd werden op de balans. Dit heeft ertoe geleid dat er fouterstel is toegepast op de jaarrekening van 2020. Over 2019 en 2020 leidt dit tot een verlaging van het vermogen van € 50.000.

Voornaamste risico's en onzekerheden

Zorg die we leveren bij Expertisecentrum Euthanasie is van cruciaal belang, we kunnen en willen onze hulpvragers helpen door hen niet langer te hoeven laten lijden. Gedurende 2021 is het gelukt om, ondanks continu wijzigend COVID19-beleid Expertisecentrum Euthanasie geopend te houden.

Sinds de oprichting van Expertisecentrum Euthanasie is de stijging van het aantal hulpvragen opgevangen door groei van de organisatie. In 2021 is gestart met het herijken van de processen op het vlak van aanmelding en toewijzen. In 2022 zal dit verder voortgezet worden. Specifieke aandacht gaat hierbij uit naar de wachtlijst psychiatrie.

Andere risico's en onzekerheden zijn de politiek-maatschappelijke ontwikkelingen. We staan in het middelpunt van de medisch-ethische discussie over normen en waarden met betrekking tot het zelfgekozen levenseinde en actieve levensbeëindiging. Het debat over de (on)mogelijkheden van de euthanasiewet krijgt steeds nieuwe voeding door de complexe problematiek waarmee Expertisecentrum Euthanasie geconfronteerd wordt. Dit vraagt een uiterst nauwkeurige en zorgvuldige werkwijze. Onze activiteiten zijn transparant en toetsbaar. Bovendien moet de kwaliteit van onze zorg van uitzonderlijk hoog niveau zijn. Ook als er over een individuele casus discussie ontstaat, mag er niet getwijfeld worden aan onze kwaliteit en zorgvuldigheid. We zien dat door het huidige 'medisch-ethische klimaat' reguliere behandelaren soms twijfelen of ze een euthanasieverzoek zelf moeten oppakken, men lijkt terughoudender te worden door de strafzaken die uitgebreid in de pers aan de orde zijn geweest.

Ook zien we invloed op demografisch gebied. Nederland vergrijsst en individualiseert, de medische zorg kent steeds meer mogelijkheden en er komt een nieuwe generatie 'dat bepaal ik zelf wel' aan. Ontwikkelingen die directe impact kunnen hebben op het aantal verzoeken wat bij Expertisecentrum Euthanasie terecht komt.

Financiële risico's zijn voor patiëntenzorg zoveel mogelijk afgedekt door afspraken met zorgverzekeraars. Echter blijft het van belang om voor het voetlicht te krijgen dat zorgzame en zorgvuldige euthanasiezorg op gespannen voet staat met prijsonderhandelingen.

Transparantie over de werkwijze en de kosten daarvan zijn en blijven cruciaal.

Voor overige diensten en projecten van Expertisecentrum Euthanasie is er financiële steun vanuit Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie.

Financiële positie

Expertisecentrum Euthanasie heeft geen winstoogmerk en is door de Belastingdienst erkend als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI), waar we trots op zijn.

Het financiële uitgangspunt is dat onze zorgverlening, inclusief de daarvoor benodigde overhead, gefinancierd wordt uit de basisverzekering, zonder eigen bijdragen van de hulpvragers.

De Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie ondersteunt onze financiële onafhankelijkheid. Eerst en vooral is het weerstandsvermogen van Expertisecentrum Euthanasie een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor Expertisecentrum Euthanasie en de vriendenstichting. Om de continuïteit van zorg te waarborgen streeft Expertisecentrum Euthanasie naar een buffer van vijftien procent van de jaarlijkse omzet bij zorgverzekeraars (voor 2021 bedraagt deze norm €1.448.000). Eind 2021 bedroeg de solvabiliteit 20 procent. Dit is berekend door het eigen vermogen van Expertisecentrum Euthanasie en dat van de Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie samen te nemen en te delen door de omzet zorgverzekeraars van Expertisecentrum Euthanasie. De solvabiliteit is gedaald vanwege het negatieve resultaat van 2021 bij zowel Expertisecentrum Euthanasie als bij de Vriendenstichting.

Wij kunnen bij de Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie subsidies vragen voor de kosten van innoverende of projectmatige activiteiten die door de zorgverzekeraar niet vergoed worden. Voorbeelden hiervan zijn de consulenten euthanasie, de scholingsactiviteiten, wetenschappelijk onderzoek, relatiebeheer en de deskundigheidsbevordering van onze medewerkers.

Relevante financiële omstandigheden

De lonen in de zorg stijgen harder dan de inflatiecorrectie die door de zorgverzekeraars in de tarieven verwerkt wordt. Expertisecentrum volgt de loonstijging van de zorg door aan te sluiten bij een gemiddelde van relevante CAO's in de zorg. Dit zorgt voor negatieve druk op het financiële resultaat.

TOEKOMST

Investerings en ontwikkelingen

Wij blijven investeren in onze mensen en in onze processen, en daarmee in de organisatie, op een zodanige wijze dat we voor onze dienstverlening (patiëntenzorg, consultatie en communicatie) een passende formatie beschikbaar hebben en we de overhead zo beperkt mogelijk houden. We werven collega's om de disbalans tussen vraag en aanbod en (tijdelijke) uitval te kunnen opvangen. Dat is een uitdaging gezien de huidige arbeidsmarktsituatie. De balans tussen een passende formatie en zo laag mogelijke overhead is op zichzelf ook een uitdaging, aangezien veel collega's in kleine dienstverbanden werken bij Expertisecentrum Euthanasie en toch ondersteuning nodig hebben van P&O, ICT, communicatie etc. De meeste mensen en middelen zijn gelieerd aan patiëntenzorg, ook in 2021 en in de begroting voor 2022. Om waar te maken dat zoveel mogelijk mensen met een euthanasieverzoek worden geholpen door de eigen behandelaar, zetten we nog meer in op meer samenwerking met beroepsgroepen en het beter bekend en benut krijgen van de consulent euthanasie. We hebben eind 2021 een boekje uitgebracht over de consulent en plukken daar in 2022 de vruchten van. Verder intensiveren wij gesprekken met diverse organisaties die betrokkenheid hebben bij levenseindezorg (en meer specifiek euthanasiezorg), zoals beroepsverenigingen, koepelpartijen, wetenschappelijke verenigingen, GGZ-instellingen. Met verzekeraars willen we in gesprek over onze werkwijzen en tarieven en ook over de consulent euthanasie, die nu nog gefinancierd wordt uit private middelen.

Door teruglopende interesse onderzoeken we in 2022 de behoefte (aan vorm en inhoud) aan nascholing bij behandelaren en vervolgens stemmen we ons aanbod daarop af.

Er is een begeleider wetenschappelijk onderzoek die relaties initieert en onderhoudt met wetenschappers geïnteresseerd in levenseinde/euthanasiezorg. Het is goed als expertisecentrum euthanasie meer wetenschappelijk onderzoek mogelijk kan helpen maken met behulp van de unieke data waarover wij beschikken. Er worden publicaties verwacht en er zijn nieuwe onderzoeken gestart in 2021, we verwachten ook voor 2022 nieuwe aanvragen.

In 2022 vieren we ons 10 jarig jubileum. In 2012 werd de Levenseindekliniek opgericht en nu, 10 jaar later, is het een organisatie die niet meer weg te denken is uit het zorglandschap, noch als kennisbron. In het voorjaar zal er een feest voor medewerkers en in het najaar een inhoudelijk mini symposium worden georganiseerd.

Begroting 2022

	Begroting 2021	% van omzet	Begroting 2022	% van omzet
Baten				
Omzet via declaraties aan zorgverzekeraars	€ 8.783.525		€ 9.993.579	
Overige baten	€ 100.000		€ 138.700	
Totaal baten	€ 8.883.525		€ 10.132.279	
Directe zorgkosten:				
Salariskosten	€ 2.135.973		€ 5.572.186	
Inhuur freelancers	€ 2.951.527		€ -	
Overige kosten	€ 30.000		€ 33.500	
Totaal directe zorgkosten	€ 5.117.500	57,6%	€ 5.605.686	55,3%
Overhead zorgverlening				
Salariskosten	€ 1.504.369		€ 1.937.872	
Inhuur	€ 165.000		€ 119.040	
Overige kosten	€ 548.021		€ 728.500	
Totaal overhead zorgverlening	€ 2.217.391	25,0%	€ 2.785.412	27,5%
Algemene overhead				
Salariskosten	€ 791.721		€ 918.650	
Inhuur	€ 30.000		€ 40.000	
Overige kosten	€ 722.076		€ 819.300	
Totaal Algemene overhead	€ 1.543.796	17,4%	€ 1.777.950	17,5%
Totaal lasten	€ 8.878.687		€ 10.169.048	
Resultaat	€ 4.838		€ (36.769)	
Baten en lasten projecten				
Projectsubsidies en overige opbrengsten	€ 675.800		€ 524.374	
Salariskosten	€ 328.449		€ 416.774	
Inhuur	€ 62.000		€ -	
Overige kosten	€ 285.351		€ 197.600	
Totaal projecten	€ (0)	0,0%	€ (90.000)	-0,9%
Resultaat	€ 4.838		€ (126.769)	

Conclusie

Expertisecentrum Euthanasie eindigt het jaar 2021 met de opluchting dat we ondanks uitdagingen veel mensen in nood hebben kunnen helpen, maar wel met een negatief financieel resultaat, vooral vanwege een eenmalige beleidsmatige aanpassing met betrekking tot de salarissystematiek. We zijn de zorgverzekeraars erkentelijk voor hun bijdragen bij de essentiële patiëntenzorg die we hebben mogen bieden en de Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie voor de gesubsidieerde projecten ten behoeve van deskundigheidsbevordering, relatiebeheer, consultatie, opleiding en wetenschappelijk onderzoek. Mensen in Nederland mogen op ons rekenen als zij zich met ondraaglijk en uitzichtloos lijden tot ons wenden en wij hebben ons tot het uiterste ingespannen om de hulpvragen te kunnen onderzoeken en zullen dat ook in de toekomst blijven doen.

Drs. Sonja M.C. Kersten-Kerstens, Raad van bestuur

Expertisecentrum Euthanasie
Jaarrekening

2.1 Balans per 31-12-2021

ACTIVA	31 december 2021		31 december 2020	
	€	€	€	€
Vaste activa				
<i>Immateriële vaste activa</i>				
Concessies, vergunningen en intellectuele eigendommen	319.042		356.862	
		319.042		356.862
<i>Materiële vaste activa</i>				
Verbouwing	311.770		12.395	
Computerapparatuur	102.586		82.382	
Inventaris	60.303		55.614	
		474.659		150.390
<i>Vorderingen</i>				
Vorderingen op zorgverzekeraars	616.764		620.429	
Overige vorderingen	462.933		45.884	
		1.079.697		666.313
<i>Liquide middelen</i>		999.208		783.918
Totaal activazijde		2.872.607		1.957.483

2.1 Balans per 31-12-2021

PASSIVA	31 december 2021		31 december 2020	
	€	€	€	€
Stichtingsvermogen				
Algemene reserves	-255.645		139.214	
Bestemmingsreserves	<u>172.550</u>		<u>-</u>	
		-83.095		139.214
Kortlopende schulden				
Crediteuren	218.586		43.645	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	924.152		441.690	
Overige schulden	1.421.030		1.052.300	
Overlopende passiva	<u>391.933</u>		<u>280.635</u>	
		2.955.702		1.818.269
Totaal passivazijde		<u><u>2.872.607</u></u>		<u><u>1.957.483</u></u>

2.2 Staat van Baten en Lasten over 2021

	2021		2020	
	€	€	€	€
Baten				
Vergoedingen van zorgverzekeraars	9.743.351		8.232.384	
Projectsubsidies	759.925		423.850	
Overige bedrijfsopbrengsten	4.754		15.364	
Som van de baten		10.508.030		8.671.598
Lasten				
Salariskosten arbeidsovereenkomst	6.389.828		4.272.236	
Salariskosten inhuur	2.718.693		2.940.812	
Totaal personeelskosten		9.108.521		7.213.048
Overige personeelskosten	247.868		143.388	
Algemene kosten	933.308		742.787	
Huisvestingskosten	208.609		163.851	
Huur externe locaties	62.266		66.634	
Afschrijvingskosten en intrest	169.767		125.052	
Totaal overige kosten		1.621.818		1.241.712
Som van de lasten		10.730.339		8.454.760
Saldo van baten en lasten		-222.309		216.837
Effect aanpassing salarissystematiek 2021		250.000		-
Genormaliseerd resultaat		27.691		216.837
Bestemming saldo van baten en lasten				
Toevoeging/ontrekking aan:				
Algemene reserves		-394.859		216.837
Bestemmingsreserves		172.550		-
		-222.309		216.837

2.3 Vergelijking met begrotingscijfers over 2021

	Realisatie 2020 €	Begroting 2021 €	Realisatie 2021 €
Baten			
Zorgverzekeraars	8.232.384	8.783.525	9.743.351
Projectsubsidies	423.850	775.800	759.925
Overige bedrijfsopbrengsten	15.364	-	4.754
Som van de baten	8.671.598	9.559.325	10.508.030
Lasten			
Salariskosten arbeidsovereenkomst	4.272.236	4.760.513	6.389.828
Salariskosten inhuur	2.940.812	3.208.527	2.718.693
Totaal personeelskosten	7.213.048	7.969.040	9.108.521
Overige personeelskosten	143.388	174.000	247.868
Algemene kosten	742.787	844.598	933.308
Huisvestingskosten	163.851	207.350	208.609
Huur externe locaties	66.634	114.000	62.266
Afschrijvingskosten en intrest	125.052	245.500	169.767
Totaal overige kosten	1.241.712	1.585.448	1.621.818
Som van de lasten	8.454.760	9.554.488	10.730.339
Saldo van baten en lasten	216.837	4.838	-222.309

2.4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met Richtlijnen voor de jaarverslaggeving kleine organisaties zonder winststreven (RJK C1) en in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in euro's. Activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij een andere waarderingsgrondslag is vermeld.

Rechtsvorm, inschrijving

De Stichting Expertisecentrum Euthanasie is een stichting en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Den Haag onder nummer 53895819, vestigingsadres Eisenhowerlaan 104, 2517 KL Den Haag.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat het bestuur van Expertisecentrum Euthanasie zich over verschillende zaken een oordeel vormt, en dat het bestuur schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het op grond van algemene aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving voor het vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Foutenherstel

Bij het opstellen van de jaarrekening 2021 is gebleken dat over de periode 2019 tot en met 2021 ten onrechte alleen de netto-pensioenpremies in de jaarrekening zijn verwerkt in plaats van de bruto-pensioenpremies. De correctie over 2019 en 2020 bedraagt in totaliteit € 55.300. Derhalve hebben de volgende wijzigingen plaatsgevonden in de vergelijkende cijfers over 2020.

Per 1 januari 2020 zijn de overige reserves met € 25.133 afgenomen van € 52.491 negatief naar € 77.624 negatief, zijnde het tot en met 2019 ontstane verschil tussen netto- en bruto-pensioenpremies.

Het resultaat na belastingen over 2020 is als gevolg van dit foutenherstel afgenomen met een bedrag van € 30.167, van € 247.004 naar € 216.837, zijnde de het over 2020 ontstane verschil tussen netto- en bruto-pensioenpremies. Het cumulatief effect op het eigen vermogen per 31 december 2020 bedraagt € 55.300.

De vergelijkende cijfers 2020 in de winst-en-verliesrekening zijn aangepast onder respectievelijk de post "Pensioenlasten" (Staat van baten en lasten) en "Nog te betalen pensioenen" (balanspost).

Leasing

Bij de stichting kunnen er leasecontracten bestaan waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden zijn, niet bij de stichting ligt. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Leasebetalingen worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de winst-en-verliesrekening over de looptijd van het contract.

2.4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Grondslagen voor balanswaardering

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschafprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. Het geactiveerde bedrag wordt volgens de lineaire methode afgeschreven gedurende de verwachte economische levensduur van 5 jaar.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschafprijs (verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs) eventueel verminderd met de op basis van de geschatte economische levensduur bepaalde afschrijving. De afschrijvingen zijn berekend volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. In het jaar van investeren wordt naar tijdsgelang afgeschreven.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen voor oninbaarheid.

Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van de stichting.

Overige reserves

Overige (vrije) reserves betreffen vrij besteedbare reserves ofwel het gedeelte van het eigen vermogen waarover de daartoe bevoegde organen zonder belemmering door wettelijke of statutaire bepalingen kunnen beschikken voor het doel waarvoor de stichting is opgericht.

Kortlopende schulden

Onder de kortlopende schulden worden schulden opgenomen met een resterende looptijd van minder dan één jaar.

Vooruit gefactureerde omzet

Declaratie van de omzet behandelingen vindt grotendeels voorafgaand aan de behandeling plaats. Op basis hiervan wordt onder de vooruit gefactureerde omzet dat deel van de omzet van lopende casuïstiek bedoeld waarvoor nog geen activiteiten verricht zijn. Op basis van ervaringen uit het verleden en de schatting van de voortgang van de casussen is de post gewaardeerd op 45% van declaraties onderzoek team complexe euthanasie van lopende casuïstiek.

2.4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Grondslagen voor resultaatbepaling

Resultaat

Het resultaat is bepaald als het verschil tussen de baten en de lasten met betrekking tot de uitgevoerde activiteiten.

Voor de bepaling van het resultaat worden baten en lasten toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben, ongeacht of zij tot ontvangsten en uitgaven in dit jaar hebben geleid.

Afschrijvingen

De afschrijving op immateriële en materiële vaste activa wordt berekend op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Afschrijvingen vinden plaats volgens de lineaire methode op basis van de geschatte economische levensduur.

Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Bedrijfslasten

De lasten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenen

Expertisecentrum Euthanasie heeft alle pensioenrekeningen verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord.

Financiële baten en lasten

De financiële baten en -lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende renteopbrengsten en -kosten van de bank.

2.5 Toelichting op de balans

ACTIVA

VASTE ACTIVA

Immateriële vaste activa

Het verloop van de immateriële vaste activa wordt als volgt weergegeven:

	Concessies, vergunningen en intellectuele eigendommen
	€
Aanschafwaarde t/m 31.12.2020	433.046
Cumulatieve afschrijvingen t/m 31.12.2020	-76.184
Boekwaarde per 31.12.2020	<u>356.862</u>
Investeringsen 2021	50.474
Afschrijvingen 2021	-88.293
Mutaties 2021	<u>-37.820</u>
Aanschafwaarde t/m 31.12.2021	483.520
Cumulatieve afschrijvingen t/m 31.12.2021	-164.477
Boekwaarde per 31.12.2021	<u>319.042</u>
Afschrijvingspercentages	<u>20,0%</u>

De investeringen in 2021 betreffen investeringen in de voorbereiding van de integratie van ICT-systemen.

Expertisecentrum Euthanasie

Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa wordt als volgt weergegeven:

	Verbouwing	Computer- apparatuur	Inventaris	Totaal
	€	€	€	€
Aanschafwaarde t/m 31.12.2020	60.683	280.525	233.796	575.004
Cumulatieve afschrijvingen t/m 31.12.2020	-48.289	-198.143	-178.182	-424.614
Boekwaarde per 31.12.2020	<u>12.395</u>	<u>82.382</u>	<u>55.614</u>	<u>150.390</u>
Investeringsen 2021	315.830	64.393	23.018	403.241
Afschrijvingen 2021	-16.454	-44.189	-18.329	-78.972
Mutaties 2021	<u>299.375</u>	<u>20.204</u>	<u>4.689</u>	<u>324.269</u>
Aanschafwaarde t/m 31.12.2021	376.513	344.918	256.814	978.245
Cumulatieve afschrijvingen t/m 31.12.2021	-64.743	-242.333	-196.511	-503.586
Boekwaarde per 31.12.2021	<u>311.770</u>	<u>102.586</u>	<u>60.303</u>	<u>474.659</u>
Afschrijvingspercentages	<u>20,0%</u>	<u>33,0%</u>	<u>20,0%</u>	

VLOTTENDE ACTIVA

Vorderingen

Vorderingen op zorgverzekeraars

Vorderingen op zorgverzekeraars

Nog te factureren omzet

	31-12-2021	31-12-2020
	€	€
Vorderingen op zorgverzekeraars	435.450	436.554
Nog te factureren omzet	<u>181.314</u>	<u>183.875</u>
	<u>616.764</u>	<u>620.429</u>

Expertisecentrum Euthanasie

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
	€	€
Overige vorderingen		
Waarborgsommen	15.404	15.404
Vooruitbetaalde bedragen	23.791	23.310
Nog te ontvangen dossierstudie psychiatrie	-	-
Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie (R/C)	388.738	-
Overige vorderingen	<u>35.000</u>	<u>7.171</u>
	<u><u>462.933</u></u>	<u><u>45.884</u></u>

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
	€	€
Liquide middelen	896.368	374.616
ING Bank N.V.	50.048	150.048
ING Bank N.V. Spaar	946.416	524.664
ING Bank N.V.	52.792	259.254
Triodos bank	<u>0</u>	<u>0</u>
ASN bank	<u><u>999.208</u></u>	<u><u>783.918</u></u>

2.5 Toelichting op de balans

PASSIVA

STICHTINGSVERMOGEN

	<u>2021</u>	<u>2020</u>
	€	€
Overige reserves		
Stand per 01-01	194.514	-52.491
Foutherstel	-55.300	-25.133
Begin vermogen na foutherstel	<u>139.214</u>	<u>-77.624</u>
Resultaatbestemming jaarrekening	-394.859	247.004
Foutherstel	-	-30.167
Stand per 31-12	<u>255.645-</u>	<u>139.214</u>

Voor de toelichting op het foutherstel wordt verwezen naar de grondslagen.
Deze reserves zijn vrij besteedbaar.

	<u>2021</u>	<u>2020</u>
	€	€
Bestemmingsreserve flexibilisering werkplekken		
Stand per 01-01	-	-
Resultaatbestemming	172.550	-
Stand per 31-12	<u>172.550</u>	<u>-</u>

Deze reserve is ter dekking van de afschrijving op de flexibilisering werkplekken.

KORTLOPENDE SCHULDEN

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
	€	€
Crediteuren		
Crediteuren	<u>218.586</u>	<u>43.645</u>

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
	€	€
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Loonheffing	624.595	315.849
Pensioenpremies	299.558	125.841
	<u>924.152</u>	<u>441.690</u>

Voor de toelichting op mutatie te betalen pensioenpremies wordt verwezen naar de grondslagen.

Expertisecentrum Euthanasie	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
	€	€
Overige schulden		
Netto lonen	278.882	80.478
Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie (R/C)	31.198	176.052
Vooruitgefactureerde vergoedingen van Zorgverzekeraars	921.710	661.736
Nog te betalen bedragen	150.701	107.512
Nog te ontvangen facturen	38.539	26.521
	<u>1.421.030</u>	<u>1.052.300</u>
	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
	€	€
Overlopende passiva		
Reservering vakantietoeslag	242.996	159.557
Reservering vakantiedagen	148.937	121.077
	<u>391.933</u>	<u>280.635</u>

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN ACTIVA EN VERPLICHTINGEN

Huur bedrijfsruimte Den Haag

De entiteit is een meerjarige financiële verplichting aangegaan tot en met maart 2026 terzake van huur van een bedrijfsruimte te Den Haag (Eisenhowerlaan 104-106) van € 105.000 per jaar. De totale verplichting bedraagt € 446.250, waarvan € 105.000 een looptijd van minder dan 1 jaar heeft en € nihil een looptijd langer dan 5 jaar heeft.

Huur bedrijfsruimte Utrecht

De entiteit is een meerjarige financiële verplichting aangegaan tot en met juli 2024 terzake van huur van een bedrijfsruimte te Utrecht van € 9.490 per jaar. De totale verplichting bedraagt € 37.493, waarvan € 22.467 een looptijd van minder dan 1 jaar heeft en € nihil een looptijd langer dan 5 jaar heeft.

Lease wagenpark

De entiteit is een meerjarige financiële verplichting aangegaan tot en met juni 2025 terzake van de operational lease van vervoersmiddelen. De jaarlijkse verplichting bedraagt € 49.448. De totale verplichting bedraagt € 125.486, waarvan € 49.448 een looptijd van minder dan 1 jaar heeft en € nihil een looptijd langer dan 5 jaar heeft.

Investerings

De stichting is een financiële verplichting aangegaan wegens het herinrichten van de tuin aan de Eisenhowerlaan voor een bedrag van € 45.098.

2.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

	31-12-2021	31-12-2020
	€	€
Baten		
Vergoedingen van zorgverzekeraars	9.799.112	7.252.327
Continuïteitsbijdragen	-55.762	980.057
	<u>9.743.351</u>	<u>8.232.384</u>
Projectsubsidies		
Consulent Euthanasie	384.330	251.718
Scholing beroepsgroepen	18.253	8.725
Deskundigheidsbevordering medewerkers EE	100.000	100.000
Dossierstudie psychiatrie	20.000	-
Wetenschappelijk onderzoek	-	10.571
Relatiemanager GGZ	36.374	-
Begeleider Wetenschappelijk Onderzoek	22.469	31.170
Bijdrage flexibilisering werkplekken	178.499	
Bijdrage juridische kosten	-	21.666
	<u>759.925</u>	<u>423.850</u>
In de bijlagen is een recapitulatie van de projecten opgenomen. Alle subsidies hebben een incidenteel karakter.		
Overige bedrijfsopbrengsten		
Overige opbrengsten	4.754	15.364
	<u>4.754</u>	<u>15.364</u>
Lasten		
Salariskosten arbeidsovereenkomst		
Patiëntenzorg	3.790.466	2.106.724
Overhead patiëntenzorg	1.416.497	1.125.837
Algemene overhead	670.084	601.067
Raad van bestuur	161.131	184.909
Projecten	323.790	222.458
Reservering vakantiedagen	27.860	31.241
	<u>6.389.828</u>	<u>4.272.236</u>
Salariskosten inhuur		
Patiëntenzorg	2.222.011	2.550.269
Overhead patiëntenzorg	375.568	274.958
Algemene overhead	98.195	66.959
Projecten	22.919	48.626
	<u>2.718.693</u>	<u>2.940.812</u>
Fte's		
Exclusief freelancers	<u>55,81</u>	<u>43,39</u>
Inclusief freelancers	67,78	56,80

2.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
	€	€
Overige bedrijfslasten		
<i>Overige personeelskosten</i>		
Arbodienst	23.833	17.741
Verzekering ziekengeld	110.715	23.684
Ov. personeelskn. vrije ruimte	18.804	17.387
Ov. personeelskn. buiten vrije ruimte	14.046	-
Werving & selectie	18.663	55.598
Deskundigheidsbevordering	53.982	28.280
Vakliteratuur	-	416
Personeelskosten WKR intermediair	7.825	283
	<u>247.868</u>	<u>143.388</u>
<i>Algemene kosten</i>		
Kantinekosten	6.888	3.894
Catering	14.527	7.677
Kantoorbenodigdheden	10.489	6.702
Lidmaatschappen / abonnementen	9.287	13.817
Portokosten	28.347	24.990
Kosten telefoon en internet	52.718	37.141
Bankkosten	1.465	1.581
Accountantskosten	22.113	17.694
Administratiekosten	9.780	36.969
Automatiseringskosten / ICT	404.221	278.736
Advieskosten	33.716	43.008
Sprekers	500	805
Overige advieskosten	-	-
Inhuur juridisch advies	20.077	33.854
Advieskosten	54.293	77.667
Verzekeringen	31.465	30.011
Drukwerk	70.282	24.780
Kopieerkosten	10.704	12.089
Kosten bestuur, advies en toezicht	914	9.335
Representatiekosten	11.363	5.662
Marketing & Communicatie	124.521	96.364
Kosten congressen en evenementen	-	1.135
Reis- en verblijfkosten	38.493	35.365
Overige algemene kosten	31.367	21.178
	<u>933.308</u>	<u>742.787</u>

2.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

	31-12-2021	31-12-2020
<i>Huur externe locaties</i>	€	€
Huur externe locaties	62.266	66.634
	<u>62.266</u>	<u>66.634</u>
<i>Huisvestingskosten</i>		
Huur onroerend goed	153.210	107.892
Energie en water	14.587	280
Schoonmaakkosten	24.904	22.548
Overige huisvestingskosten	15.907	33.131
	<u>208.609</u>	<u>163.851</u>
<i>Afschrijvingskosten en interest</i>		
Afschrijvingen ontwikkelingskosten	88.293	55.710
Afschrijvingen verbouwingen	16.454	11.944
Afschrijvingen automatisering	44.189	33.901
Afschrijvingen inventaris	18.329	23.023
Interest	2.502	475
	<u>169.767</u>	<u>125.052</u>

2.7 Ondertekening Raad van Bestuur en Raad van Toezicht

Utrecht,

Raad van Bestuur:

S.M.C. Kerstens

Raad van Toezicht:

Voorzitter:

De heer dr. J.N. Schreuder

Lid:

Mevrouw M.S.C. Mous

Lid:

Mevrouw dr. mr. E. Pans

Lid:

De heer drs. P.E. Sutorius

Lid:

De heer dr. F.J.H. Don

---

3. Overige gegevens

3.2 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de bestuurder en Raad van Toezicht van Stichting Expertisecentrum Euthanasie te Den Haag

A. Verklaring over de in het financieel verslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting Expertisecentrum Euthanasie te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Expertisecentrum Euthanasie op 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de jaarverslaggeving (kleine rechtspersonen) C1 Kleine organisaties zonder winststreven (RJK C1).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2021;
2. de staat van baten en lasten over 2021; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Expertisecentrum Euthanasie zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving (kleine rechtspersonen) C1 Kleine organisaties zonder winststreven.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving (kleine rechtspersonen) C1 Kleine organisaties zonder winststreven. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van de relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de organisatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de organisatie te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de organisatie.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze

controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het toezichthoudend orgaan onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Nieuwegein, 30 mei 2022

CROP registeraccountants

Digitaal ondertekend door:
Denyse Davelaar - Kemp...
30 mei 2022 14:32 +02:00...

Drs. D. Davelaar-Kemp RA CISA

Expertisecentrum Euthanasie

4.1 Consulent Euthanasie

	<u>2021</u>	<u>2020</u>	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Kosten				
Personeelskosten	279.224	222.447	176.580	127.830
Overige kosten	105.106	31.412	41.197	25.555
Totaal kosten	384.330	253.859	217.777	153.385
Bijdrage Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie	384.330	253.859	217.777	153.385
Totaal	384.330	253.859	217.777	153.385
Resultaat	-	-	-	-
<i>Toegezegde subsidies</i>				
Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie	384.330	253.859	217.777	144.283
<i>Totaal subsidies</i>	384.330	253.859	217.777	144.283

4.2 (Na)scholing beroepsgroepen

	2021	2020	2019	2018
Kosten				
Personeelskosten	8.758	6.796	85.267	53.272
Scholingsmaterialen en marketing	10.392	3.329	66.691	64.250
Totaal kosten	19.151	10.125	151.958	117.522
Eigen bijdragen deelnemers	898	1.400	4.200	18.100
Bijdrage Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie	18.253	8.725	147.759	99.422
Totaal	19.151	10.125	151.958	117.522
Resultaat	-	-	-	-
<i>Toegezegde subsidies</i>				
Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie	18.253	8.725	147.759	79.790
Totaal subsidies	18.253	8.725	147.759	79.790

4.3 Relatiemanager GGZ

	<u>2021</u>	<u>2020</u>
Kosten		
Personeelskosten	36.374	-
Totaal kosten	36.374	-
Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie	36.374	-
Totaal subsidies	36.374	-
Resultaat project	-	-

4.4 Deskundigheidsbevordering medewerkers EE

	2021	2020	2019	2018
Kosten intervisie				
Intervisielocaties	25.401	26.355	43.012	36.300
Intervisiebegeleiders	30.618	17.673	20.400	18.200
Totaal kosten	56.019	44.028	63.412	54.500
Kosten studiedagen				
Locaties	25.337	13.940	34.860	24.700
Sprekers	6.431	19.017	13.080	3.300
Totaal kosten	31.768	32.957	47.940	28.000
Kosten werkgroep training				
Locaties	-	-	2.182	3.700
Salariskosten werkgroep	13.665	23.015	7.200	7.200
Totaal kosten	13.665	23.015	9.382	10.900
Subsidies				
Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie	100.000	100.000	120.734	93.400
Totaal subsidies	100.000	100.000	120.734	93.400

Expertisecentrum Euthanasie

4.5 Begeleider Wetenschappelijk Onderzoek

	<u>2021</u>	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Kosten			
Personeelskosten	22.469	31.170	13.207
Totaal kosten	22.469	31.170	13.207
Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie	22.469	31.170	13.207
Totaal subsidies	22.469	31.170	13.207
Resultaat project	-	-	-